

Beste Frans,

Op je verzoek heb ik onderzoek gedaan naar de familie van Nederveen. In het bijzonder heb ik me gebogen over de vraag of Godevaert van Loenhout, Godevaert van Nederveen en Godevaert van Nerven uit Gilze een en dezelfde persoon zijn of dat het om verschillende personen gaat.

De bronnen in deze periode, de Middeleeuwen, want in deze periode speelt dit, zijn schaars. Zo is het niet duidelijk wanneer iemand geboren of overleden is. Ook het vaststellen van familierelaties is gecompliceerd. Er is weinig concrete informatie waaruit die volgen. Tenslotte zijn achternamen geen vaststaand gegeven in de Middeleeuwen. Bij het geven van namen aan kinderen speelde het vernoemen een grote rol. Overigens werden in de regel alleen voorouders vernoemd die overleden waren. Als een zoon naar moederszijde was vernoemd bijvoorbeeld naar een grootvader of overgrootvader, een oom of oudoom, dan kreeg hij ook diens familienaam. Zo zijn er personen die de naam B voeren, maar eigenlijk tot de familie A behoren. Heraldiek is hierbij een belangrijk hulpmiddel. Als er van iemand een zegel bewaard is, blijkt tot welke familie hij eigenlijk behoort. En niet te vergeten dat de spellingswijze van een naam of van namen kan variëren.

Al deze zaken maken het onderzoek complex, omdat zoals gezegd de bronnen in de Middeleeuwen niet voor het oprapen liggen.

Stadsbestuur

Om in het bestuur van een stad of dorp te komen dient aan een aantal eisen te worden voldaan. Ten eerste is dat de persoon in kwestie in die plaats woont en er poorter of burger is. Als men in een stad geboren is, dan is men direct poorter of burger. Is men er niet geboren, dan kan men dit recht kopen. Het poorter- of burgerschap geeft ook toegang tot de gilden, en bij voldoende goe'deheid kan men in het stadsbestuur worden benoemd. Om een functie in een dorp of ambacht te kunnen bekleden is een voorwaarde dat men minimale hoeveelheid land in dat dorp of ambacht bezit.

Op basis hiervan kom ik tot de conclusie dat Godevaert van Loenhout, schepen van Breda, niet dezelfde is Godevaert van Nerven uit Gilze. Dat gaat mijn inziens om verschillende personen.

Vermeldingen in Gilze (bron: Schepenen/raadsleden van Gilze en Rijen - [Schepenen-en-gemeenteraadsleden-sinds-1345.pdf \(heemkringmolenheide.nl\)](#)):

1. **Godevaert van Nerven**, schepen Gilze en Rijen 1358
2. **Godevaert van Nerven**, schepen Gilze en Rijen 1376
3. **Godevairt/Godevaert van Nerven/Newen**, schepen Gilze en Rijen 1392, 1400
4. **Jonge Godevaert van Nerven**, schepen Gilze en Rijen 1421, 1424 (abusievelijk in genealogie (p. 9) is er sprake van Baerhout van Nederveen, vgl. p. 248).

De laatste vermelding, no. 4, Jonge Godevaert van Nerven, roept de vraag op waarom hij *Jonge* wordt genoemd en wie is dan de oude? Bij vermeldingen 'de jonge' en 'de oude' zijn er twee mogelijkheden. Het gaat om een vader en een zoon, of het gaat om twee broers. In beide gevallen worden de toenames 'de oude' en 'de jonge' gegeven om ze van elkaar te onderscheiden. Omdat Jonge Godevadert van Nerven vanaf 1421 voorkomt, is mijn veronderstelling dat zijn vader 'de oude' is en dat die op dat moment nog in leven is. Om vader en zoon van elkaar te onderscheiden wordt de zoon als 'de jonge' aangeduid. De oude kan dan no. 3 zijn. Die zal wellicht identiek zijn met no. 2, maar of hij dat ook is met no. 1 valt te bezien. Als iemand in 1358 schepen is moet hij minstens 25 jaar of liefst nog ouder zijn. Dat zou geboorte voor 1333 of liefst nog eerder betekenen. Het ligt minder voor de hand dat hij in 1400 nog leeft, maar door gebrek aan gegevens blijft dat ongewis.

Als de vader 'de oude' overlijdt, dan verschuift de toenaam van de zoon van 'de jonge' naar 'de oude' en diens zoon als die dezelfde voornaam heeft en dat wordt dan 'de jonge'. Zo verschuiven de toenames één generatie op. Omdat we niet precies weten wanneer iemand overleden is dit soms lastig vast te stellen.

Godevaert van Loenhoet. Wat is er over hem bekend?

schepen Breda 1369, 1376-1377, 1380, 1386-1387, 1391

Wapen: 6 blokjes, 3-2-1 gerangschikt en in het schildhoofd 3 palen (CBG, collectie R.T. Muschart 19r (scan 4) (Idem, 7x Lodewijck van Loenhout is waarschijnlijk een verschrijving van Godevaert van Loenhout) (scan 3)

Het door Godevaert van Loenhout gevoerde wapen is niet het wapen van de familie van Nederveen. Er is sprake van 3 palen en die komen we in het wapen van de familie van Nederveen niet tegen.

Een ander punt dat ik nog wil aanstippen is dat Godevaert van Loenhout in 1377 schepen van Breda is. In het zelfde jaar is ook Pieter Tierloet, de vader van Elisabeth, de vrouw van Dirck Stercken, schepen van Breda. Dat zou betekenen dat grootvader en kleinzoon tegelijk in de schepenbank zitten. Familierelaties binnen een bestuurlijk orgaan worden als ongewenst beschouwd. Zo mogen twee broers of zwagers niet tegelijk in de schepenbank plaatsnemen. Hier zou het dan gaan om een grootvader en kleinzoon. Dat zal qua chronologisch niet mogelijk zijn. Op basis hiervan ga ik er vanuit dat hij niet identiek is aan:

Godert/Godevaert van Nerven/Nederven/Nederverne (p. 246, 247)

- vermeld ca. 1373 (p. 245)
- pachtte 33 bunder 13 sept. 1387
- broer van Willem van Wieldrecht, kanunnik, 27 maart 1398 (p. 38).
- leenman van de heer van Breda 27 april 1410
- leenman van de graaf van Holland 6 okt. 1411 (ook, p. 38)
- land bij 'Ypelair' ca. 1415 [Sterken zone] (ca. p. 38)

- overl. Breda 14 okt. 1417 (p. 9)

Verificatie

De originelen van de beleningsakte met de tienden van Capelle heb ik in origineel bekeken:

“Item hout Godevaert van Nederveen Dirck Stercken een thie[n]de die Gerijt van Nederveen sijn oom van ons houden plach en[die] hij ons tot Godevaerts behoef opgedragen heeft, gelegen inder prochie van Capelle” (erachter een verwijzing naar een ouder niet bewaard register) [scan 8].

De akte is niet gedateerd, maar de bewerker van de leenkamer wijlen de heer dr. J.C. Kort is tot de conclusie gekomen dat dit in het decennium van de veertiende eeuw moet zijn geweest. In het Van Nederveen-boek (p. 38) lees ik dat het omstreeks 1373 zou zijn. In de bronnen (p. 245) vond ik een vermelding met dezelfde datering. Ik vermoed dat die gekoppeld zijn, maar is geen aanwijzing voor.

Daaronder volgt nog:

“Item hout Godevaert van Nederveen van de hee[r] van de Lecke sijne tiende to capelle also groot alse huse daer heeft”:

‘Jan van Nederveen ontfaen[gen] na dode Jans sijn vaders die vorsz. tiende gelegen tot Capelle int ambacht van Nedervee[n] gelijk sijn vader voirsch. die te houden plach, xxv dagen in juno a[nn]o xxj [= 25 juni 1421] p[rese]nt Wout[er] van de Beversluijs, Dirck van Oesterzeel, rentmeest[er] en Arent Maesz (scan 8).

De vraag is wie is Gerijt van Nederveen. Hij is een oom van Godevaert van Nederveen. Dat betekent dat hij in ieder geval tot een generatie vòòr Godevaert behoort. Van deze Godevaert weten we dat hij een zoon is van Derck Stercken. Het ligt het meest voor de hand dat Gerijt van Nederveen een broer (of halfbroer) van de vader of moeder van Godevaert is.

Deze Gerijt zou identiek kunnen zijn met Gerrit Willemsz van Nederveen (III-b, p. 21). Maar waarom ging het leengoed van tienden van Gerijt van Nederveen over op zijn neef en oomzegger Godevaert van Nederveen, terwijl Gerrit Willemsz van Nederveen twee zoons had Willem en Jan.

Het roept de vraag op of Gerijt van Nederveen wel kinderen had? Dat zou kunnen verklaren waarom het leengoed overgaat op zijn neef Godevaert. Dat zou ook betekenen dat er twee Gerrit's van Nederveen zijn.

Een andere opmerkelijke punt in deze is dat Jan van Nederveen op 25 juni 1421 beleend wordt met deze tienden bij dode van zijn vader Jan. Dat zijn in het boek IV-b en V-b. Hoe is deze leenovergang te verklaren? Het meest plausibele verklaring is dat Godevaert van Nederveen geen (wettige) kinderen had. Het leen gaat dan over op zijn broer Jan en vervolgens op diens zoon Jan. Godevaert van Nederveen is overleden in 1417 en uit het testament van zijn moeder blijkt dat Godevaert alleen een natuurlijke, buiten de echt, geboren dochter Elisabeth had. Dat

zijn geen aanwijzingen die de verklaring niet tegenspreken, maar eerder bevestigen. Ook blijkt que chronologie allemaal aardig te kloppen.

Slotsom

Mijn conclusie is dat Godevaert van Loenhout en Godevaert van Nederveen niet identiek zijn. De eerste gebruikt niet het Van Nederveen-wapen. Ook het tegelijk zitten in de schepenbank van Breda in 1377 van een grootvader en kleinzoon is onwaarschijnlijk.

Ook de Godevaert's van Nerven uit Gilze, die we alleen kennen van hun optreden als schepen, lijken mij tot een andere familie te behoren. In deze context is wellicht de volgende vermelding interessant:

Godevart van Medewen, schepen van Heusden 12 jan. 1326 (BHIC, Kloosters Mariënkroon en Mariëndonk in Heusden, 1245-1631, inv.nr. 662, regest 239).

Dat het vaststellen van de precieze relaties niet zo eenvoudig is, blijkt ook uit het fraaie familieboek. Op p. 9 lees ik dat Peter (IV-a), een zoon is van Jan Willemsz van Nederveen (III-a). Peter is dus Jansz. Op p. 10 bij IV-a – hij heet hier Pieter – dat hij identiek is Peter Dircksz van Nederveen en hij een Dircksz is. Dat stemt niet overeen met elkaar.

Voorstel

Hierbij wil ik een voorstel doen. Ik heb vastgesteld dat er de diverse zegels van de familie (Van) Nederveen zijn. Het lijkt mij voor het onderzoek en de Stichting waardevol deze op te sporen en te fotograferen. Het geeft mooi overzicht van het gebruik van het wapen van Nederveen.

Verder onderzoek

Bij ander onderzoek in de Alblasserwaard ben ik de naam Van Nederveen en varianten ook gevonden. Als er belangstelling bestaat voor deze informatie verneem ik dat graag. Het lijkt goed daarover nadere afspraken te maken.

Indien er naar aanleiding van het bovenstaande nog vragen, dan verneem ik die graag.

Met vriendelijke groeten,

Léon van der Hoeven

Bijlagen

1. CBG, Collectie Muschart 1Ab: van Neerveen – Willem van Neerveen, man Hoge Vierschaar van Zuid-Holland 1508.
2. CBG, Collectie Muschart 4n: van Nederveen – Jan van Nederveen, schepen Breda.
3. CBG, Collectie Muschart 7x: van Loenhout – Lodewijk en Goderic van Loenhout
4. CBG, Collectie Muschart 19R: van Loenhout – Godevaert van Loenhout.
5. NA, Inventaris archief Algemeen Rijksarchief (ARA) 2.14.03, inv.nr. 2599 (kaartje zegel Pieter van Nederveen 1388)
6. NA, Inventaris archief Algemeen Rijksarchief (ARA) 2.14.03, inv.nr. 2599 (kaartje zegel Jan van Nederveen 1438).
7. NA, Inventaris archief Algemeen Rijksarchief (ARA) 2.14.03, inv.nr. 2599 (kaartje zegel Godert van Loenhout, schepen Breda 5 jan. 1377: zes blokjes 3, 2, 1 en een schildhoofd beladen met drie palen).
8. NA, Nassause Domeinraad (1.08.11), inv.nr. 7318, f. 90v-91.
9. CBG, Collectie Muschart 15v: Sterke.
10. CBG, Collectie Muschart 15v: Sterken.
11. CBG, Collectie Muschart 15v: Starke.
12. NA, Nassause Domeinraad (1.08.11), inv.nr. 319.175 (zegel van Godevaert van Loenhout).

Litt.:

- 1) J.A.F. van Alphen, Het geslacht Nederve(e)n in de baronie van Breda, in *Genealogisch Tijdschrift voor Midden- en West-Noord-Brabant*, jrg. 20 (1996), p. 81 ev. (bij elke persoon zijn chronologisch de bronnen vermeld).
- 2) Mr F.B.M. Nederveen en C.J. Nederveen, *De genealogieën van Nederveen*, 2006.